

Nr 289.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tackande av brist i räkenskaperna för åkerbrukskolonien Hall; given Stockholms slott den 18 mars 1921.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. J:son Bergqvist.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 mars 1921.

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST, HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Departementschefen, statsrådet Bergqvist anförde:

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1917 års riksdag till tackande av under år 1916 uppkommen brist i räkenskaperna för åkerbrukskolonien Hall på extra stat för

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 247 häft. (Nr 289.)

1

Täckande av
brist i räkenskaperna för
åkerbrukskolonien Ha

år 1918 ett förslagsanslag, högst 15,000 kronor, att mot redovisningsskyldighet tillhandahållas nämnda anstalts styrelse. I sammanhang med sitt beslut därom anförde riksdagen:

Riksdagen har ej kunnat undgå att hysa betänkligheter mot att giva ifrågasvarande anstalt, vilken förvaltas av föreningen till minne av konung Oscar I och drottning Josephina, ett så avsevärt extra understöd av statsmedel som det nu äskade. Det skulle nämligen kunna befaras, att ett bifall till den nu gjorda framställningen kunde medföra, att framdeles anspråk på att komma i åtnjutande av motsvarande förmån komme att framställas av övriga skyddshem inom landet. Till följd av den särställning, åkerbrukskolonien Hall måste anses intaga däri- genom, att densamma från alla delar av landet mottager elever, vilka ofta äro av så svårhanterlig beskaffenhet, att de ej lämpligen kunna å andra skyddshem intagas, har emellertid riksdagen funnit, att nämnda betänkligheter ej böra vara avgörande för frågans bedömande. Riksdagen har därför beviljat det begärda anslaget, men vill framhålla, att den hjälp, som däri- genom beredes anstalten, måste betraktas såsom en tillfällig nödhjälp, vilken ej må för framtiden verka prejudicerande.

Nu har styrelsen för föreningen till minne av konung Oscar I och drottning Josephina i skrivelse den 5 mars 1920 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bereda föreningen dels till täckande av brist i räkenskaperna för år 1919 för åkerbrukskolonien ett anslag av 35.000 kronor, dels ock till täckande av beräknad brist i samma räkenskaper för år 1920 ett anslag av 48,000 kronor. Styrelsen har därvid åberopat en av styrelsen samma dag till Kungl. Maj:t avlåten framställning med erbjudande åt staten att övertaga åkerbrukskolonien och egendomen Hall.

Vid ansökningen var fogad avskrift av inkomst- och utgiftsstat för åkerbrukskolonien Hall för år 1920.

Beträffande åkerbrukskoloniens uppgift ävensom de understöd av allmänna medel, som tidigare tilldelats kolonien, lämnade före- dragande departementschefen redogörelse, till vilken jag tillåter mig att hänvisa, i sitt yttrande till det statsrådsprotokoll över ecklesia- stikärenden den 23 april 1917, vilket såsom bilaga var fogat vid den proposition i ämnet till 1917 års riksdag, nr 269, som föranledde riksdagens ovanberörda beslut.

Över ansökningen hava infordrade utlåtanden avgivits den 24 april 1920 av skolöverstyrelsen, som hört skyddshemskonsulenten, den 30 juni 1920 av länsstyrelsen i Stockholm och den 7 augusti 1920 av statskontoret. Skyddshemskonsulenten, skolöverstyrelsen och länsstyrelsen hava förordat bifall till ansökningen. Statskontoret har

först erinrat om riksdagens ovanberörda uttalande år 1917 och där-
efter anfört bland annat:

Att döma av riksdagens förut återgivna uttalande torde det visserligen kunna anses ganska tvivelaktigt, om en förnyad framställning till riksdagen i enahanda syfte som ovan nämnts, efter så jämförelsevis kort tid som tre år, kan hava utsikt att vinna riksdagens bifall.

Då likväl med hänsyn såväl till vad i ärendet blivit upplyst angående ett eventuellt övertagande från statens sida av åkerbrukskolonien och egendomen Hall som ock till vad för övrigt i ärendet förekommit, det synes föreliggande goda skäl, som tala för att staten i förevarande fall träder hjälpande emellan, har statskontoret för sin del icke ansett sig böra avstyrka bifall till den nu gjorda framställningen, dock endast såvitt densamma avser beviljande av anslag för täckande av den för år 1919 i koloniens räkenskaper uppkomna bristen å 35,000 kronor. Enligt statskontorets förmenande torde nämligen framställningen i övrigt vara av beskaffenhet att för närvarande icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Sedermera har föreningens styrelse i skrivelse den 16 juli 1920 hemställt, att Kungl. Maj:t täcktes bereda föreningen anslag till förenämnda åkerbrukskoloni dels för år 1921 å 151,000 kronor till gäldande av 1919 års brist i koloniens räkenskaper med 31,500 kronor och till bestridande av kostnader för kolonien med 60,000 kronor för vartdera av åren 1920 och 1921, dels ock för år 1922 å enahanda belopp, 60,000 kronor, sistnämnda belopp dock under förutsättning att anstalten icke dessförinnan varder övertagen av statsverket. Till stöd för denna ansökning har styrelsen anfört bland annat:

Föreningens inkomster för kolonien hava under en lång följd av år varit otillräckliga, oaktat elevavgifter samt bidrag från staten och landsting jämte större städer gång efter annan ökats. Elevavgiften från kommunerna, som tidigare utgjort 150 kronor, hade från den 1 juli 1919 höjts till 225 kronor. Statsbidraget hade likaledes från och med år 1919 höjts från 100 kronor till 200 kronor. De från landstingen och städer, som icke deltaga i landsting, utgående bidragen, som ursprungligen varit bestämda till 100 kronor, hade successivt ökats och utginge numera med 350 kronor per elev. Bristen i koloniens räkenskaper hade under de senaste åren varit mycket betydlig. Den hade uppgått under år 1916 till 16,971 kronor, under år 1917 till 27,724 kronor och under år 1918 till ej mindre än 83,833 kronor, i vilket sistnämnda belopp dock ingått kostnaden för koloniens och egendomens elektrifiering. För år 1919 hade koloniens direktör beräknat bristen till omkring 35,000 kronor. Dessa års brist, tillsammans omkring 162,000 kronor, hade till någon mindre del kunnat täckas genom växlande inkomster från jordbruket. Från statsverket hade under år 1917 erhållits ett tillfälligt understöd av 15,000 kronor. Största delen av dessa underskott hade emellertid måst ersättas genom inkomst av skogsförsäljning under åren 1917 och 1918, vilken inbragt ett belopp av närmare 130,000 kronor.

Enligt koloniens räkenskaper utgjorde bristen för år 1919 32,402 kronor 98 öre. Jordbruket hade visserligen lämnat en vinst av 24,828 kronor 63 öre; men denna ha måst tagas i anspråk för nödvändiga, ännu pågående arbeten för uppförande av förmansbostäder, därför under åren 1918 och 1919 utbetalts över 17,000 kronor samt för ökning av förlaget påkallad av de starkt stegrade varurisen.

Föreningen, som under år 1918 till utgifter för kolonien lämnat 9,000 kronor och år 1919 13,500 kronor, har under år 1920 redan måst, på grund av den under året uppkomna bristen, till kolonien förskjuta 31,500 kronor, vilka använts till betalande av varuräkningar.

Det är för föreningen högst angeläget, att det år 1920 till kolonien lämnade beloppet ersättes. Föreningens penningtillgångar hava genom gång på gång till kolonien lämnade bidrag betydligt minskats. Dessa tillgångar utgjorde vid 1919 års slut 86,317 kronor 94 öre. Därifrån måste dock dragas föreningens på grund av till kolonien lämnat anslag under samma år upptagna lån å 10,000 kronor. Då vidare under år 1920 måst för samma ändamål realiserats värdehandlingar för ett belopp av 31,500 kronor, utgör den verkliga behållningen allenast 44,817 kronor 94 öre. Då av detta kapitals avkastning skall utgå pensioner, förvaltningskostnader m. m., är av oavvisligt behov påkallat, att det år 1920 förskottade beloppet varder till föreningen återställt, för vilket ändamål alltså erfordras ett anslag av 31,500 kronor.

Enligt en i styrelsens förenämnda skrivelse omförmäld, av koloniens direktör uppgjord beräkning måste för år 1920 emotes ett underskott av 48,000 kronor. Denna beräkning kan styrelsen påstå icke vara för högt tilltagen. Styrelsen kan nämligen vitsorda, att den allra största sparsamhet och omtanke iakttages inom alla grenar av anstaltens förvaltning. Att oaktat den enorma prisstegringen, som under senaste åren gjort sig gällande och särskilt varit synnerligen bekymmersamt ingripande å anstalter med sådan verksamhet som kolonien Halls, kostnaderna, på sätt framgår av styrelsens årsberättelse, kunnat begränsas inom rimliga belopp, utan inskränkning i kosthållet för eleverna, torde utvisa, att styrelsen och anstaltens direktör allvarligt strävat att hålla utgifterna nere och även haft framgång i sina bemödanden. En jämförelse med kostnaderna vid andra likartade anstalter torde i detta avseende vara upplysande. Särskilt har styrelsen velat framhålla, att under det att årskostnaden för elev vid Hall år 1919 utgjort 1,033 kronor 99 öre, eller efter avdrag av värdet å elevdagsverken jämte vinsten å verkstäderna 979 kronor 79 öre, samma kostnad vid statens uppfostringsanstalter vid Bona och Venngarn uppgått vid den förstnämnda till 2,788 kronor och vid den senare till 2,752 kronor.

Förutom det enligt ovan angivna beräkning upptagna underskott för år 1920 å 48,000 kronor förestå ytterligare oundvikliga utgifter, för vilkas bestridande styrelsen saknar tillgångar. Sålunda är nödvändigt att personalen vid kolonien, vilken är i hög grad ansträngd, särskilt genom nattbevakningen, beredes större ledighet, vilket påkallar kostnader för anställande av ökad förmanspersonal. Även för uppförande av nya, på grund av ökningen i förmanspersonalen nödvändiga bostäder krävas avsevärda utgifter, om än dessa kunna nedbringas genom användande av eget material och arbetets utförande till stor del av anstaltens arbets-

krafter. Med hänsyn härtill måste till berörda summa läggas ett belopp av minst 12,000 kronor, därav 8,000 kronor för avlöning åt en ökad personal och 4,000 kronor för årliga nybyggnadskostnader, så att anslagsbehovet för år 1920 icke kan sättas lägre än till 60,000 kronor. Och givetvis kan för åren 1921 och 1922 motsvarande anslagsbelopp icke beräknas till lägre belopp, dock vad anvisande av anslag för år 1922 beträffar under förutsättning att anstalten icke med anledning av styrelsens ovan omförmälda framställning dessförinnan kommer att övertagas av statsverket.

Vid denna skrivelse var fogad dels styrelsens årsberättelse för år 1912, dels ock inkomst- och utgiftsstat för åkerbrukskolonien för år 1920.

Över sagda skrivelse har länsstyrelsen i Stockholm på grund av remiss avgivit utlåtande den 6 november 1920 och därvid anfört bland annat:

Uti det i förevarande skrivelse begärda belopp å 151,000 kronor ingå, bland annat, dels 1919 års brist, där beräknad till 31,500 kronor, och dels 48,000 kronor, som uti styrelsens skrivelse den 5 mars 1920 antagits utgöra brist för år 1920.

Till grund för den i förevarande skrivelse den 16 juli 1920 gjorda framställning, i vad den hänför sig till 1920 års brist, ligger en av direktören för åkerbrukskolonien Hall upprättad tablå över samma års beräknade inkomster och utgifter. Enligt denna tablå skulle inkomsterna uppgå till 155,000 kronor och utgifterna till 203,000 kronor, sålunda en brist å 48,000 kronor. I tablåns kalkyl ingå, med bortseende från den beräknade vinsten å gårdsbruket, följande faktorer, nämligen: elevantal 175, statsbidrag 200 kronor för elev och år, kommunala bidrag 225 kronor för elev och år samt landstingsbidrag 350 kronor likaledes för elev och år. Sedan denna beräkning uppgjordes, har emellertid ställningen blivit en helt annan. Samtliga landsting och städer, som ej deltaga i landsting, hava nämligen höjt sina bidrag med 600 kronor till 950 kronor för elev och år. Dessa bidrag utgå, med undantag för Malmöhus läns landstings bidrag, redan från och med år 1920. Numera föreligger sålunda icke någon brist för år 1920, liksom någon sådan icke heller är att befara för åren 1921 och 1922.

Vid sådant förhållande och då frågan om anslag till täckande av 1919 års brist torde komma under bedömande vid prövning av förenämnda skrivelse den 5 mars 1920, i vilken dock bristen är beräknad till högre belopp än som enligt numera avslutade räkenskaper visat sig vara den verkliga, torde förevarande framställning icke böra föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Med anledning av vad länsstyrelsen sålunda anfört anbefalldes föreningens styrelse att ånyo yttra sig i ärendet. Sådant yttrande har styrelsen avgivit den 4 december 1920 och därvid meddelat, att styrelsen frånge sin framställning, i vad denna rörde extra statsbidrag för åren 1920—1922, vadan således av framställningen återstode anslag för täckande av 1919 års brist. Häröfver har styrelsen anfört bland annat:

Sedan styrelsen erhållit kännedom om att statskontoret för sin del icke kunnat tillstyrka framställningen i vad mån denna rörde anslagen för åren 1920—1922 och endast med tvekan anslag till täckande av 1919 års brist, vadan sålunda små utsikter förefunnes för erhållande från statsverket av för anstaltens fortsatta verksamhet erforderliga medel, beslöt styrelsen att ingå till landsting och stadsfullmäktige i större städer med hemställan om förhöjda elevbidrag. Då det under den gångna delen av år 1920 framgått, att i den inkomst- och utgiftsstat för år 1920, som uppgjorts i början av året, och som är bifogad styrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t, utgifterna beräknats allt för lågt, uppgjordes ny inkomst- och utgiftsstat, upptagande inkomster till 155,000 kronor och utgifter till 258,000 kronor med en beräknad årskostnad för elev av 1,475 kronor. Samtliga landsting och större städer biföllo den av styrelsen gjorda framställningen om höjning av vårdavgiften för elev och år med 600 kronor från 350 kronor till 950 kronor att utgå från och med år 1921. Även för år 1920 biföllo framställningen av samtliga landsting och större städer med undantag endast för ett landsting. De sålunda erhållna ökade bidragen torde kunna anses tills vidare tillräckliga för verksamhetens vid Hall upprätthållande som förut.

Slutligen har länsstyrelsen med anledning av en till densamma inkommen skrivelse från styrelsen för ifrågavarande förening, vid vilken skrivelse fogats avskrift av utgifts- och inkomststaten för år 1920 för åkerbrukskolonien Hall, i skrivelse till ecklesiastikdepartementet den 11 mars 1921 gjort följande uttalande:

Uti sitt utlåtande den 6 november 1920 har länsstyrelsen, med hänsyn till dels en då för länsstyrelsen tillgänglig, av direktören för åkerbrukskolonien Hall upprättad tablå över koloniens beräknade utgifter för år 1920, däruti dessa upptagits till ett belopp av 203,000 kronor, och dels det förhållande att landstingen och de städer, som ej deltaga i landsting, från och med år 1920 höjt sina årsbidrag för de å kolonien intagna eleverna med 600 kronor till 950 kronor för elev, beräknat, att för år 1920 och följande år ett icke obetydligt överskott skulle uppstå. Med denna beräkning tedde sig ställningen på följande sätt i runda tal: inkomster 260,000 kronor, utgifter 203,000 kronor, överskott 57,000 kronor. I den vid ovan omförmälda skrivelse fogade inkomst- och utgiftsstat för år 1920, vilken icke var tillgänglig för länsstyrelsen vid avgivandet av dess förenämnda utlåtande den 6 november 1920, äro utgifterna upptagna till ett belopp av 258,000 kronor. Lägges detta senare belopp till grund för bedömandet av den ekonomiska ställningen vid Hall, blir naturligtvis resultatet ett annat än det, vartill länsstyrelsen i sitt utlåtande kommit. Under denna förutsättning blir tydligen icke någon behållning från år 1920 disponibel till täckande av 1919 års brist.

Departement-
schefen.

Enligt den senast upprättade utgifts- och inkomststaten för år 1920 äro utgifterna för åkerbrukskolonien Hall beräknade till 258,000 kronor. Detta belopp överstiger med 55,000 kronor den först uppgjorda kostnadsberäkningen för nämnda år, beroende, enligt vad

direktören för anstalten meddelat, huvudsakligen därpå, att utspisningen för eleverna blivit förbättrad samt kostnaderna för beklädning, sängkläder, skolundervisning, avlöningar och utrustning åt avgående elever måst höjas. De verkliga utgifterna för sagda år hava, enligt uppgifter av nämnda direktör, något överstigit den beräknade summan 258,000 kronor. Inkomsterna hava beräknats till 155,000 kronor. Utom bidrag från staten, landsting och barnavårdsnämnder ingår i denna summa en post å 20,000 kronor såsom beräknad vinst å gårdsbruket. Den verkliga vinsten stannar emellertid vid omkring 6,000 kronor. För år 1920 skulle således uppstått en brist i räkenskaperna, överstigande 117,000 kronor, därest icke landstingen höjt sina bidrag till anstalten med 600 kronor för varje elev. Denna höjning har av Malmöhus läns landsting beviljats att utgå från och med år 1921. Samtliga övriga landsting och större städer hava medgivit, att berörda höjning får utgå från och med år 1920. Höjningen innebär en ökad inkomst för anstalten av omkring 101,000 kronor för år 1920 och 105,000 kronor från och med år 1921. Härav framgår, att år 1920 kommer att medföra en brist för anstalten å något mer än 16,000 kronor. Något överskott till täckande av den brist, som uppkommit under år 1919 och som enligt det föregående konstaterats uppgå till 31,500 kronor, är under sådana förhållanden givetvis icke att förvänta.

Med hänsyn härtill och då statens hjälp i förevarande avseende torde vara så mycket mera motiverad, som åkerbrukskolonien Hall för uppfostran mottager de mest vanartade gossar från hela riket och anstaltens verksamhet sålunda är av stor betydelse för det allmänna, anser jag därför, att framställning bör göras till riksdagen om beviljande av ett förslagsanslag, högst 31,500 kronor till täckande av under år 1919 uppkommen brist i räkenskaperna för åkerbrukskolonien Hall. Sagda anslag torde böra mot redovisningsskyldighet tillhandahållas anstaltens styrelse. Då det givetvis är förenat med stora svårigheter att under flera år framåt balansera förberörda brist, torde det nämnda beloppet böra äskas på tilläggsstat för år 1921. Medel för detta ändamål torde vara tillgängliga därigenom, att vissa under åttonde huvudtiteln bebådade äskanden av anslag på sagda tilläggsstat icke komma att föreläggas riksdagen.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att till täckande av under år 1919 uppkommen brist i räkenskaperna för åkerbrukskolonien Hall anvisa på *tilläggsstat* för år 1921 ett förslagsanslag, högst 31,500 kronor, att mot redovisningskyldighet tillhandahållas nämnda anstalts styrelse.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

C. d'Albedyhll.